

OVERZICHT VAN KLIMAAT EN ENERGIE IN DE VERKIEZINGSPROGRAMMA’S 2023, Blad 1

Het overzicht is gebaseerd op de (concept)partijprogramma’s zoals beschikbaar op 13 september 2023.

NVDE Nederlandse Vereniging van Democraten D66 Democraten 66 Partij voor de Vrijheid Partij voor de Vrijheid CDA Christen Democratische Alliantie GROEN LINKS PVDA Partij voor de Dieren Partij voor de Dieren Christen Unie Christen Unie BBB Beter Bestaan Nieuw Sociaal Contract Nieuw Sociaal Contract									
Ambitie Nederland 2030 t.o.v. 1990					In 2030 hebben we als land onze CO ₂ -uitstoot met 65 procent verminderd (ten opzichte van 1990) en in 2040 zijn we volledig klimaatneutraal.	In 2030 gebruikt Nederland 50 procent minder energie ten opzichte van 1990.			
lusten en lasten									
participatie									
sector overstijgend beleid									
SECTOREN									
ENERGIE OPWEK									
Kernenergie	We vernieuwen onze energievoorziening waarbij kernenergie een grote rol zal spelen			We gaan door met de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Aanvullend gaan we aan de slag met kleine, modulaire kernreactoren.	Geen nieuwe kerncentrales.	Nederland bouwt geen nieuwe kerncentrales en bestaande centrales worden zo snel mogelijk gesloten.			
Biomassa				We blijven investeren in biomassa.	Bestaande biomassacentrales fasen we uit en er komen geen nieuwe bij. Reststromen kunnen onder strenge voorwaarden worden gebruikt voor het opwekken van warmte. Hierbij is het verminderen van de vraag naar grondstoffen leidend en worden er strenge duurzaamheidseisen opgesteld voor de winning en het gebruik van biograndstoffen.	We stoppen met warmtenetten aangesloten op de fossiele industrie, zoals raffinaderijen en afvalverbrandings-installaties.			
Wind op zee (WoZ)	We zetten in op meer windenergie op zee in 2040.			We blijven investeren in windenergie op zee.	Elektriciteit wordt het motorblok van ons toekomstig energiesysteem. Dit wekken we op met zonnepanelen en windmolens, met name op zee.	We investeren in wind op zee.			
Zon en wind op land				We blijven investeren in zonne-energie.		Wind op land is een belangrijke energiebron voor een duurzame toekomst. Zonnepanelen op gebouwen worden de norm. Alle nieuwbouwwoningen worden voorzien van zonnepanelen. Er komen geen zonneparken in de natuur of op landbouwgrond, alleen in het specifieke geval rondom de luchthaven Schiphol.			
Waterstof	We gaan meer eigen energie produceren. We zetten in op extra windenergie op zee gekoppeld aan waterstofproductie.				Samen met onze buurlanden bouwen we aan een Noordwest-Europese waterstofhub.	Waar nodig gebruiken we groene waterstof. De waterstofinfrastructuur blijft in publieke handen. Waterstof op basis van fossiele brandstoffen of kernenergie staan we niet toe. Alleen groene waterstof kan onderdeel zijn van de Nederlandse energietransitie.			
overige (beleid)	We stimuleren geothermie. Geothermie is een duurzame bron van energie die continue warmte kan genereren.				In Europees verband zetten we in op de afbouw van fossiele winning in Europa en elders in de wereld. We sluiten alle kolencentrales per 2025 en stellen een verbod in op fossiele reclames.				

NVDE Nederlandse Vereniging van Democraten D66 Democraten 66 Partij voor de Vrijheid Partij voor de Vrijheid CDA Christen Democratische Alliantie GROEN LINKS PVDA Partij voor de Dieren Partij voor de Dieren Christen Unie Christen Unie BBB Beter Bestaan Nieuw Sociaal Contract Nieuw Sociaal Contract									
INDUSTRIE									
Nederlands beleid									
EU beleid									
CO ₂ afvang en opslag (CCS)	Het opvangen van CO ₂ en het onder de grond stoppen ervan of hergebruiken ervan is cruciaal om de klimaatdoelen te halen. We blijven de rol van CO ₂ -opslag en -hergebruik voorlopig dus doorzetten.				Geen extra subsidie voor ondergrondse opslag CO ₂ .	Het afvangen en opslaan van broeikasgassen (carbon capture and storage, CCS) stimuleert bedrijven door te gaan met vervuiling. We stoppen met CCS en draaien de subsidiekraan dicht			
GEBOUWDE OMGEVING									
Woonlasten verduurzaming									
Huursector	We vragen corporaties en verhuurders woningen te verduurzamen. Iedereen die in een slecht-geïsoleerde huurwoning woont, kan hier meding van maken bij de gemeente. De gemeente verplicht verhuurders een maandelijke huurkorting te geven, totdat maatregelen zijn genomen de woning te isoleren.				Woningcorporaties geven we een duidelijke taak en voldoende financiering om zo snel mogelijk alle corporatiewoningen te verduurzamen. Daarbij hebben we ook aandacht voor het voorkomen van vocht- en schimmel, het vervangen van loden leidingen en bescherming tegen hitte. Ook huurders in de private sector krijgen recht op een goed geïsoleerd huis.				
Wijkgerichte aanpak									
Warmtenetten						We stoppen met warmtenetten aangesloten op de fossiele industrie, zoals raffinaderijen en afvalverbrandings-installaties			
overige					Zonnepanelen komen op de lijst met verplichte energiebesparende maatregelen voor eigenaren van grote gebouwen.				

NVDE Nederlandse Vereniging van Democraten D66 Democraten 66 Partij voor de Vrijheid Partij voor de Vrijheid CDA Christen Democratische Alliantie GROEN LINKS PVDA Partij voor de Dieren Partij voor de Dieren Christen Unie Christen Unie BBB Beter Bestaan Nieuw Sociaal Contract Nieuw Sociaal Contract									
MOBILEITEIT									
Bus en treinvervoer									
Betalen voor gebruik	We gaan toe naar een nieuw stelsel. We werken toe naar een stelsel van betalen naar gebruik waaraan iedereen, ook bij gebruik van elektrisch vervoer, bijdraagt. We verhogen de belasting op de auto daarbij niet.			We zijn tegenstander van rekeningrijden op het platteland.	We versnellen de invoering van betalen naar gebruik voor automobilisten, zodat de vervuiler gaat betalen. Het is eerlijker om een lager tarief te rekenen in regio's waar mensen afhankelijk zijn van de auto omdat het openbaar vervoer geen goed alternatief vormt. We differentiëren ook naar tijd.	Autobezitters die weinig kilometers rijden gaan minder belasting betalen dan mensen die veel autokilometers maken. De nieuwe beprizing gaat gepaard met strikte privacywaarborgen.			
Emissievrije voertuigen	We stimuleren de omslag naar elektrisch vervoer, bijvoorbeeld in de tweedehandsmarkt van elektrische auto's. We gaan fors aan de slag met de uitrol van het laadpalennetwerk.				Vooruitlopend op het Europese verbod op de verkoop van auto's met een verbrandingsmotor in 2035, zorgen we er met fiscale en andere maatregelen voor dat in Nederland vanaf 2030 alleen nog elektrische voertuigen worden verkocht, inclusief brom- en snorfietsen. De leasesector gaat al in 2025 over op 100% elektrische auto's.				
Luchtvaart	We zetten ons in om Europees de bijmengverplichting voor biobrandstoffen te verhogen. Zo verduurzamen we de luchtvaart, maar houden we een gelijk speelveld. Indien deze bijmengverplichting op Europees niveau niet haalbaar blijkt, gaan we in overleg met de Nederlandse sector om bio- of synthetische kerosine te tanken. We zorgen ervoor dat de lucht- en scheepvaart ook verduurzamen. Zo schaffen we de belastingvrijstelling voor lucht- en scheepvaartbrandstoffen in Europees verband af en zetten we ons in voor een Europese kerosinebelasting.	We zetten ons in om Europees de bijmengverplichting voor biobrandstoffen te verhogen. Zo verduurzamen we de luchtvaart, maar houden we een gelijk speelveld. Indien deze bijmengverplichting op Europees niveau niet haalbaar blijkt, gaan we in overleg met de Nederlandse sector om bio- of synthetische kerosine te tanken. We zorgen ervoor dat de lucht- en scheepvaart ook verduurzamen. Zo schaffen we de belastingvrijstelling voor lucht- en scheepvaartbrandstoffen in Europees verband af en zetten we ons in voor een Europese kerosinebelasting.		Daarom krimpt Schiphol naar 440.000 vluchten, komt er geen vierde aanvliegeroute en maken we een einde aan de nachtvluchten, ook aan de randen van de dag. We ondersteunen de luchtvaart in de transitie naar duurzamer vliegen. Dit doen we door de productie van duurzamere brandstoffen te stimuleren en ons voor te bereiden op de komst van elektrisch vliegen op korte afstanden.	Voor de luchtvaart verplichte normen ten aanzien van geluidsoverlast en de uitstoot van stik- en (ultra)fijnstof. Heffen van accijnzen op kerosine en btw op vliegtickets, maken (internationale) treinkaartjes goedkoper. Hogere belasting op vluchten met privévliegtoelgen, later een verbod op privévluchten. Een CO ₂ -plafond dat jaarlijks daalt. Een progressieve tickettax in die oploopt naarmate mensen meer vliegen. Geen vluchten binnen 750 kilometer waarvoor snelle internationale treinen een alternatief zijn en ook geen commerciële nachtvluchten meer. Geen vliegveliden meer. Een maximaal aantal vluchten op Rotterdam The Hague Airport.				
Lelystad Airport	Regionale luchthavens zijn essentieel voor lokale economieën. Daarom moeten we Lelystad Airport openen			Lelystad Airport gaat definitief niet open.	Lelystad Airport gaat dicht.	Lelystad Airport en vliegveld Twente gaan niet open voor commerciële vluchten.			
Scheepvaart	Om schepen te verduurzamen geven we de binnenvaart en zeevaart meer dan nu toegang tot het klimaatfonds. We versterken de Clean Energy Hubs. Door in deze tankstations en laadstations te investeren, kan de binnenvaart op een schone manier batterijen opladen en tanken. We breiden dit uit naar zeehavens. We zorgen ervoor dat de lucht- en scheepvaart ook verduurzamen. Zo schaffen we de belastingvrijstelling voor lucht- en scheepvaartbrandstoffen in Europees verband af en zetten we ons in voor een Europese kerosinebelasting.				Binnenvaartschepen krijgen strengere uitstootnormen.	Ook de scheepvaart wordt belast voor de uitstoot van broeikasgassen. Er komt een forse CO ₂ -belasting voor alle vrachtschepen. Voor de scheepvaart komt er een einde aan de belastingvoordelen op fossiele brandstof.			
LANDBOUW									
omvang venstapel									
maatregelen broeikasgassen	Alle sectoren dragen bij. De stikstofproblematiek pakken we in samenhang met andere klimaat en milieupogingen aan. We maken zo min mogelijk onderscheid tussen economische sectoren zoals de landbouw, mobiliteit en industrie.				We houden vast aan het doel om de stikstofuitstoot in 2030 te halveren.				

verantwoording: In de tabel staan op blad 1 de negen partijen die volgens de peilingen (begin sept) de meeste Kamerzetels behalen, op volgorde van lijstnummers. Op blad 2 andere partijen, op volgorde van de lijstnummers. Waar mogelijk wordt geciteerd uit de gepubliceerde concept verkiezingsprogramma's, soms zijn verkorte omschrijvingen daarvan gebruikt. NVDE, september 2023